

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Кристина Савова, Нов български университет

по дисертация за присъждане на образователна и научна степен **ДОКТОР**

на тема: **РОЛЯТА НА ДИЗАЙНА И ЕСТЕТИКАТА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА
МОДНИТЕ СТИЛОВЕ**

с автор Ариана Джони

Рецензията се основава на представен от докторанта дисертационен труд в обем от 124 страници и отделно приложение с илюстративен материал по темата от 22 страници. Той е структуриран в увод, шест глави, заключение, приложения, научни приноси и библиография, обхващаща 145 източника.

Изследването, базирано на отлично овладян материал и умел изследователски подход, си поставя една основна цел: да синтезира проблемите, свързани с модните стилове, като диктува нови пътища на дизайна и естетиката за създаване, развитие и еволюция на дизайнерските стилове в перспектива. Търсенията на автора се насочват в две основни посоки - върху анализ на костюма в различни епохи и свързаните с него модни икони, оставили своя отпечатък върху историята на костюма от една страна, а от друга, върху дизайнерите-икони и дизайнерската практика в личния проект.

Уводът представя в резюмиран вид проблемната ситуация, основната изследователска теза, целта, предмета и обекта на изследване, както и конкретните изследователски задачи. Настоящото изследване представлява преглед на връзката между концепциите за моден дизайн, естетика и моден стил.

Темата е ясно формулирана и с фокус върху дизайнът като основен фактор при определянето на стила, естетическият аспект определя модните стилове, а естетиката на добрия дизайн е „доказана стратегия за успех в модните стилове“. Оттук водеща роля се отдава на аналитичното проучване на облеклото и стиловете в историята, артистичната

оригиналност и техническата диференциация на стиловете на съвременни дизайнери и на естетическата техника на правене на облекла – мулаж. Поради това в изследването доминира теоретичната насоченост, предназначена за професионалисти и по-широка публика.

Инструментарият върху който стъпва изследването отговаря на поставените цели и задачи. Във връзка с това се налага да изтъкна аналитичният метод обусловен от факта, че модата е феномен с грандиозен обхват. На следващо място е ретроспективният подход към историята на модните стилове, без който подобно изследване би се оказало незадоволително, но и откъдето идва и обосновката за направеното изследване. С една дума избраната методология следва структура, започваща с анализ на историята на облеклото и стила, проучване на стилове на дизайнери и личен дизайнерски проект.

След „Увод“ в дисертацията се появява „Въведение“, представено като „Глава I“, което на практика е продължение на увода и оставя впечатлението, най-малкото, за структурен разнобой.

В глава „Литературен преглед/Теоретична рамка на проучването“ на дисертацията, авторът анализира „общите принципи на дизайна и естетиката, идеологията, дефинициите, елементите, поставени на хоризонта на литературата и изобщо на историята на дизайна“. Основен фокус е дизайна като дисциплина, общите проблеми на модния дизайн и модната индустрия като „съвременен и декадентен продукт“. След това дисертантът се насочва към „стил, значение и елементи“ и към представяне на „някои характерни черти на дизайнери, основани на техни уникални творения“. Отделено е също внимание и на предизвикателствата пред които са изправени модните дизайнери, за да „разберат значението на облеклото за потребителите, като се фокусират върху вкуса, физическите атрибути и други съществени неща“. Дисертантът разглежда модата в социологичен контекст и представя модни стилове основани на социални групи и субкултури - хип-хоп, скейтър, гръндж, пънк, гот, пънк и т.н. Включването на облеклото в социалния контекст е илюстрирано в дисертацията чрез костюма „zoot“, използван от младите хора като израз за социална идентичност. На анализ са подложени също и модните стилове, предизвикали дълбоките промени в иновациите и потреблението на мода през 20 век.

Следващата глава „Историята на модата и стила“ е посветена на ретроспективен анализ на „историческите източници на модата и стила“ в хронологична рамка от

праисторията до наши дни. Целта на дисертантът е да се покаже, че „ролята на облеклото в живота на хората започва в праисторически времена и е била много важна за развитието на облеклото и стила през цялата история на модата“. С една дума, в тази глава са споменати „най-забележителните етапи, събития и имена в историята и индустрията през годините“. Подбрани са и някои модни икони чрез които да се открият в „общи линии най-известните стилове и облекла“ и заедно с това за описани „характерните черти на облеклото и елементите на стила“ на техните облекла.

В главата „Дизайнерски практики“ акцентът е поставен върху преглед на успешните практики на двама знакови дизайнери, „известни със своя оригинален стил, уникална естетика и съвременен дизайн“. Авторът се спира на Йоджи Ямамото, известен със своя авангарден дух, и Рик Оуенс, една от най-обсъжданите фигури на съвременната мода.

В тази глава е представен и личният проект - колекция дамски облекла „Устойчивост“ изработени предимно от „zhgun“ и „филц“, тъкани от естествена вълна, чрез мулажна техника. Целта, която си поставя дисертантът с тази колекция и нейното представяне, е да се оцени естетическия аспект на стари вълнени тъкани, произведени по някогашните занаятчийски техники. Акцентът е върху оригиналната идея, подбора на тъканите, цветовата композиция и предизвиканото общо впечатление в Националният музей на Косово. Преднамерено избраната техника на мулажа дава възможност за постигане на целта за „нулев отпадък“ по време на процеса за създаване на облекла. Цялата колекция е ушита на ръка за да се запази, според идеята на автора, „оригиналността на използвания автентичен текстил и старинни техники“.

Заключението съдържа обобщение на най-съществените резултати от проведеното изследване. Изводите са обвързани с проблемите, поставени в главите на дисертацията. Като най-съществен момент е посочено, че въз основа на направения анализ върху модните процеси и спецификата на индивидуалните дизайнерски практики се „определят по-значимите промени в модата и тяхното влияние върху бъдещото развитие на модата като изкуство и като индустрия“. Дисертацията включва и оценка за влиянието на модния дизайн от гледна точка на „индивидуалната психология“ и от социално-психологически аспект. Към това следва да се добави и констатацията на автора за комбиниране на концептуалния, теоретичен, и практически метод в модния дизайн. И накрая, напълно закономерни са изводите на автора, че ролята на стила и естетиката за дефинирани като основни елементи на модния дизайн, наред с

икономическите и технологичните елементи, както и социалните предпоставки за тяхната реализация. Практически принос към проучването носи и представянето на изработената от дисертанта колекция дамски облекла.

Резултатите от дисертационното изследване е представена две авторски статии (на английски език).

Авторефератът на дисертацията като форма, обем и съдържание отговаря на нормативните изисквания.

Към общите достойнства на представената дисертация могат да се посочат фактологичната и методологичната осведоменост и компетентност; проявената способност за систематизиране и обобщаване, както и боравенето с термини и детайли при представяне на основни положения; налице е приличен стил на изложение с фактологична аргументираност и обоснованост на изводите.

Накратко, дисертантът е постигнал резултат, с който се запълва голямата празнина от липсата на подобен труд върху изработване на алгоритъм за успешно внедряване на теория и практика в реалната модна индустрия. За нейната родина Косово дисертацията се явява първо по рода си обобщено проучване на облеклото като елемент на икономическия и обществения живот, както и теоретично изследване и анализ на историята на костюма и модата.

Като забележка следва да се посочи структурният разнобой от гледна точка подредбата на главите, начина на цитиране и последващото отразяване и съставяне на раздела „Библиография“ – цитирането е спорадично, а в библиографията някои заглавия са посочвани по няколко пъти (напр. N. Akdemir, R. Barthes, стр. 112-114). Приложените линкове към някои от посочените заглавия препращат към база данни и abstract, а не към самия текст. По-сериозно е непознаването на българските научни изследвания, разработки и литература, особено тези, които са свързани теоретичните проблеми на модата и модните стилове – едни от основните проблеми в дисертацията на А. Джони-

Горните констатации не накърняват положителната ми оценка на дисертационния труд. Като цяло Ариана Джони се е справила с основното изискване към един докторант - да покаже, че е в състояние да провежда научно изследване, че има съответния капацитет да изпълнява изследователски задачи. Тя представя дисертационен труд в който подхожда многоаспектно към разглеждания проблем.

Впечатленията ми от докторанта потвърждават убеждението ми, че тя има потенциал за професионална реализация в сферата на модния дизайн. Проявила е усърдие и систематичност в подготовката на дисертационния си труд, както и инициативност в търсенето на допълнителни възможности за професионално усъвършенстване и повишаване на своите компетенции.

Гореизложеното ми дава основание убедено да дам своята **ПОЛОЖИТЕЛНА** оценка и да препоръчам на почитаемото Научно жури да присъди на Ариана Джони образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 8.2 Изобразително изкуство.

02.05.2023 г.

София

доц. д-р Кристина Савова